

Атанас Мандаджиев

Царят на джебчиите

Забрава и възкресение

Млада, хубава, интелигентна, възпитана, превежда от английски на испански – просто да не повярваш, че такава една жена може да бъде крадла, и то на дребно, по-точно – джебчийка, упражняваща занаята си по места, където хората като по правило не ходят с много пари в джоба – именно от страх някой да не ти пребър-ка в тарапаната на пазара, прилагайки „външна махала“ или „вътрешна“.

И сега той, сам още младок, почти копие на Ален Делон от криминалните филми, трябва да я прати в затвора?! След като отгоре на всичко – явно я харесва и не би имал нищо против, ако...

Призна ми това наскоро, изглеждаше доста потиснат. В стаята за разпити замирисало на гавра с човека – най-недопустимото за един следовател!

– Искате да разнасяте славата на България навън, по целия свят? Също както вашия прочут колега Пантуди... Или и на вас това име нищо не ви говори?

– Не, нищо. Честна дума! – отвърнала хубавицата с безподобна искреност.

– Не се учудвам. „Сик транзит gloria мунди“ не е празна приказка. Знаете ли, в годините преди Втората световна война да спреш някого, да речем, на площад „Славейков“ в София с въпроса чувал ли е за Пантуди и този някой да завърти глава отрицателно – къде ти, значи не е българин! Думи на баща ми, бог да го прости. Казано по-инак – име, превърнало се в легенда, мит, басня. За което и песни се пеят! Като онази за банкера Атанас Буров:

„Ех да бях богатско чедо,
Буров да ми беше дедо,
Дубъл екстра щях да пуша,
мъката си да потуша“.

Какво да се прави, ние хората винаги даваме ухо за истории и подвизи, в които се чувствава ръката на дявола. Те ни са по-интересни, чрез прехласа от тях може би избиваме някаква чивия в себе си, също както отприщваме войнствените си страсти там, на стадиона. Не че не тачим ангела у всеки един от нас, не че не се мъчим да следваме десетте божии заповеди, но ангелите просто винаги са малко скучни. Дори когато по

блясък на ума, по дързост и артистични изпълнения се равняват с човека, за когото говорим, Пантуди. Или ако повече ви харесва – „Академика“, „Учителя“, „Професора“ и какво ли не още, все из устата на другарите му по съдба в „Бандит палас“, второто име на софийския Централен затвор някога... Колко неща отпадат с времето! Други пък, отново неизвестно как и защо, запазват само корена си. Сега никой не казва на затвора – „пандиз“, предпочита да изговаря „пандера“, също благозвучно.

– Да, като име на хотел в луксозен морски комплекс. Мерси!

– Не се сърдете, не го казах нарочно. Впрочем Пантуди бил прекарал по-голямата част от съзнателния си живот точно по такива горе-долу места. Останалата – зад решетките в Австрия, Германия, Турция, Мароко, Алжир, Гърция и Франция. Знам това от една стара книга – „В килиите на централния затвор“ на Стефан Кerezов, – обещавам да я намеря и да ви я дам.

Нещата от по-ново време за Царя на джебчиите засега никъде не са записани, някои направо звучат като измислици, но аз съм склонен да им вярвам. Така например в нашето управление още се говори за бягството на Пантуди от страната; за съжаление само той може да каже каква е била истината – а дали още с жив? Надали. Защото по най-скромни пресмятания ссi а негово апашко величество трябва да е на около сто години. И дали френската преса е отбелязала кончината му поне с няколко реда? Едва ли. Тъй като още с повторното си стъпване на френска земя (през 1945 година) той скъсал завинаги с джебчилъка, минал един вид в пенсия.

Не мислите ли, че хората понякога падат много ниско? Какъв е бил, когато се изправя, горд, самоуверен, със съзнание за собствената си висока цена, пред самия министър на вътрешните работи – и какъв, когато подписва декларация във френската полиция никога повече да не се занимава с „външна“ и „вътрешна махала“ по хорските джобове! Но нека проследим събитията според устните предания.

Скоро след победата на 9 септември 44-та нашите пускат от Централния затвор редица криминални престъпници. Амнистията засяга неколцина най-отявлени рецидивисти, между тях и Пантуди, които биха могли да помогнат с опита си на още съвсем „зелената“ милиция, като почнат да я обучават в разни школи, курсове и прочие – една възможност и те да заживеят честно, ползвайки се наравно с всички от богатата на настъпващия социализъм. Дотук – добре, отлично, това е грижа за човека, но като никога в живота си не си работил, камо ли честно, а? Не,

няма никакви доказателства някой отгоре да е предложил подобна служба на Пантуди – въпреки записа в „трудовата му книжка“, че е бил измежду най-уважаваните представители в специалната школа за апаши в град Лодз, Полша, да не говорим за професорската му дейност в нашия – български – черен университет! Щурал се той до някое време из софийските улици, после цъфва пред министъра на вътрешните работи Антон Югов, моли се да го изпъдят през границата на Запад, там да разнася славата на България с майсторлъка си. „Ами като не ме бива за нищо друго, другарю министър? Утре, вдругиден отново ще вляза в панди-за, честна дума ви давам!“ Влезли му в положението, както се казва, откарали го нощем до граничната межда с Гърция и – беж да те няма, на добър ти час! И Пантуди доволен, и те чисти пред света. Предполагам, че вие, гражданко, пардон – госпожице, вече сте си извадили паспорт за целия свят? И ако побързате с изходната виза...

Красивата крадла прехапала устни:

– Благодаря, много сте мил! Трябваше да се сетя по-рано... Освен ако вие наистина... – погледнала невярващо към вратата.

– Съжалявам.

Урокът в Парижкото метро

Добрал се някак до любимия Париж, Пантуди пътува с метрото до Плас Пигал, надявайки се да намери там стари приятели и приятелки. Във вагона, както във всички вагони на метрото тогава – тъпканица. По едно време Пантуди усеща – френски колега иска да му прави „външна махала“, кани се да пребърка външните джобове на костюма му за пари и други ценности. (В случай че нищо не открие – ще прибегне до „вътрешната махала“, т.е. „проверява“ вътрешните джобове на самото.) Ужасно забавно, нали? Ти, поданикът, да налетиш баш на своя цар, него да избереш за жертва сред сивата следвоенна тълпа! Може би тъкмо защото веднага си го отделил от плембса – благородна осанка на потомствен аристократ, спокоен, но малко разсеян поглед, в отлично скроен блейзер, с папионка на врага, бас държа, че е бъкан с английски лири!...

И Пантуди започнал да се забавлява. Напълно в тон с току-що приписаната му примирена разсеяност на джентълмен, принуден временно да търпи неудобства. Ето така: оставя пръстите на джебчията да доближат целта и точно тогава – мръдва малко, уж досетил се нещо важно, като инстинктивно протяга ръка към набелязания от апаша джоб. Изобщо прави така, че оня, изплашен да не го спипат на местопрестъплението, да се отдръпне, отлагайки изпълнението за по-спокойна минута. Това се повторило няколко пъти. Очевидно дребният мошеник не бил лишен от упоритост, от вяра в крайния успех. На петата спирка – тази за Плас Пигал – Пантуди се обърнал към него тихичко, на превъзходен френски:

– Много сте слаб, колега! Вземете си портфейла, връщам ви го. Аз слизам тука. До скоро, шери! Предлагам ви тоя урок безплатно!

Така се печели доверие

Виж, на тая случка в метрото трябва твърдо да се вярва. По проста причина, че е разказана лично от Пантуди, и защото представлява всъщност нищо пред останалите му подвизи на пръв джебчия между първите. Да, нищо не е било за майстора да пребара френското си другарче, докато то, горкото, се е мъчило да му извърти „външна махала“ – можел е и долните гащи на това недоносче в занаята да смъкне, без никой наоколо да види и да разбере. За доказателство – друга една случка, достигнала до мене от устата на дузина и повече хора, с които разговарях поотделно и знам, че не са се наговорили.

Станало е през есента на 1953 г. в един скромен парижки хотел близо до Северната гара. Момчетата от тима, включително водачът – човек със завидна биография на антифашист, чакали нетърпеливо автобуса за поредната – непредвидена – обиколка на столицата с нейните изумителни забележителности, музеи и пр. Кой пък го измисли това?! Турнирът започва утре, програмата е наситена и тежка, ще им остане ли време за магазините? Ако не дойде до половин час – край, отказваме се от обиколката и кой накъдето му видят очите, в края на краищата има списъци да изпълняваме, пари да печелим в София от стоката, закупена тук на безбожно евтини цени – часовници, камъчета за запалка, шевни игли, найлони, вълнени платове, шоколад и кафе, обувки и пуловери, все неща, за които ще вземеш в ошушканата от войната родина четирипет пъти повече мангизи, отколкото си дал в магазина.

Момчетата били насядали във фоайето на хотела в привидно ленива и безгрижна поза: дълги крака в кецове, праметнати над облегалата на изтърбушените фотьойли, прозявки, димът от цигарите се вие на спирали към тавана с гипсовата Венера, водачът се прави, че нищо не вижда – нито че ей-онзи там, до фикуса, смук-ва от време на време ракия от плоско шише.

– Съберете се, друзья, трябва да решим чрез вишегласие какво да правим сега. – Водачът, сам с мисъл само за магазините, бит отгатнал общото настроение. – Аз мисля, че ако имаме малко чест и достойнство, трябва да оставим домакините с пръст в устата. Не им щем ни автобуса, ни чудото!

Разнесли се ръкопляскания, надигнали се гласове: „Браво!“... „Точно така!“... „Писна ми от шедьоври!“... Точно тогава обаче във фоайето

влязъл благообразен възрастен господин със сресани право назад чисто бели коси – висок, строен, облечен безупречно, със царствена, но мека походка, сякаш изправен на два крака хищник от най-едрите; отправил се право към групата, склонил леко глава точно пред смаяния от вида му водач, който си помислил, изтръпнал, нещо такова – „Докога ще ни преследват тия политемигранти! Сега ще му отрежа квитанцията! Пратили началника си, той да ни убеждава да останем във Франция.“

– Добър ден, другари – рекъл непознатият на чист български, без да отделя очи от водача. – Идвам при вас с най-добри намерения. Просто искам да ви помогна от любов към майката-родина, от носталгия по нея и софийските улици. Също и заради утрешните ви победи на спортното поле. Казвам се Пантуди! – наблегнал късо, местейки вече поглед от човек на човек, за да улови реакцията.

Пълна тишина.

Момчетата се запоглеждали един друг озадачено, почнали да свиват рамене – това име нищо не им говорело. Веднъж, защото повечето били от дълбоката провинция, и втори път – защото войната затрива не само хора, човешки живот, но и спомени за ярки личности дори от най-близкото минало. Но имало и изключения: двамина софиянци – кореняци, при това от махалата, както му е думата, дето историите за апаши, касоразбивачи, измамници и тем подобни винаги са били на особена почит. И макар с малко закъснение (навярно от радостно смущение), двамата пропели почти в един глас:

– Пантуди?!... Вие сте Пантуди?!...

– Същият. От горе до долу! Но не съвсем...

И след като разказал за миналото си с помощта на кореняците, Пантуди обяснил на групата статуса си в момента: дребен търговец без магазин – частен снабдител на стока, която се търси в социалистическите страни. „Научавам от пресата за пристигането на тоя-оня отбор и веднага право там, в хотела. Слушайте, момчета, вие, естествено, искате да си закупите сума ти неща оттука за бизнес и по поръчки, искате да ги вземете колкото е възможно по-евтино, но да бъдат екстра качество и прочие, вярно ли е?... Добре тогава, аз ви предлагам следното: обиколете до ден-два всички магазини в центъра и по крайнините, запознайте се със сергиите в Пазара на бълхите, вижте кое колко струва, но не бързайте да купувате, да изпълнявате списъка, който сте си направили още в София! Запишете си внимателно цените и ме чакайте да дойда. Защото моя милост може да ви достави съвсем същото на половин цена! Отгоре на всичко, без да ви иска предварително парите, франковете. Като

донеса стоката – тогава. Хареса ли ти – плащаш, не ти ли хване окоето – моля, не сме се венчали. Та ето с какво се занимава сега батко ви Пантуди... Срам, позор, фиаско! Да премяташ разни дрешки в ръце, вместо тез ръце да бъркат дълбоко в джобовете на капиталиста-изедник. Но какво да правя, като схванах с цялата си душа и сърце, че не мога без Париж!... Тукашната полиция не си поплюва, заплаши ме, че ако продължа да наказвам богатите, както аз си зная – ще ме изгони завинаги от Франция, даже затворите й повече няма да помириша. И срам не срам – подписах декларация за окончателно скъсване със занаята, заклет се в Сакре кьор стриктно да я спазвам. Това е, момчета, друго няма. Приемете тази дълга реч като предложение и да не губим време!

Спортистите плюс водачът отново се спогледали. Защо пък не? Наистина нищо не губят, само полза може да произлезе от тая работа. Само че в групата имало, разбира се, и ченге. Под формата на заместник-ръководител. Човек тих, мълчалив, кротък, на мравката път сторва. «Не съм съгласен – обадил се той едва ли не пръв път, откакто стъпили на френска земя. – Не сме дошли в Париж за шашми – промърморил ледено, очите му пронизват тренъора отсреща. – Видяхме се с другаря, поговорихме... Ставайте, автобусът сигурно е пристигнал!»⁴⁴

Никой не го послушал, гласове на протест се надигнали плахо отвсякъде. Водачът – Хамлет нищо не е! – почнал да се почесва зад врата по нашенски, да пита с очи и пръсти двамата кореняци как да постъпят. И не дочакал отговор им, възкликнал решително:

– Хайде сега, що за българи сме, ако не си помагаме! – и направил място на Пантуди до себе си, пръв извадил своя списък.

Накрая, след като изслушали историята с френския джебчия в метрото и разни други не по-малко невероятни истории, разказвачът Пантуди изведнъж плеснал с ръце:

– Майко мила, как можах да забравя! Тук никой никого не чака... Извинете – обърнал се към съседа си, – имате ли часовник, колко е часът? Закъснявам за важна среща.

– Да, веднага ще ви кажа. – Водачът изнесъл тържествено лява ръка пред очите си, дръпнал ръкава нагоре. – А, къде ми е часовникът?! – ококорил се.

– Ето го, заповядайте! – върнал му часовника Пантуди.

Смях, ръкопляскания, викове „браво, гениално“. Който още не вярвал на явлението Пантуди – повярвал за цял живот! Още повече че минута по-късно той върнал на водача и вратовръзката му, разбира се, пак без никой да види и проумее как я е свалил от чуждия врат и

прибрал някъде, нито откъде е изскочила после.

Фрагменти от стара нощна София

Пантуди и друг път е правил опити да се откаже завинаги от занаята. Все безуспешни обаче. Може би защото в тоя или оня случай му е липсвала подкрепата на Париж, осъзнатата сравнително късно необходимост да живее само в широката красива сянка на Айфеловата кула и никъде другаде. За такъв един опит, някъде към 26-а, 27-а година, научаваме пак от „В килиите на Централния затвор“ на Керезов. Пантуди е излежал поредната си присъда, дългите дни и нощи в килията, редом с разни „мръсни апашчета, натъркаляни като животни в ужасната теснотия“, сега сякаш са му се отворили очите за истината: не, такъв живот не е за него! Приеме ли безропотно подобна участ до края на дните си – значи лека-полека съвсем да се обезличи, да заприлича от горе до долу на ония, дето влизат на есен нарочно в затвора, за да изкарат зимата на сухо и с що-годе пълни тумбаци. Млад е, красив, силен, висок и строен, изобщо отлично сложен, има несравним успех пред жените с тоя аристократичен орлов нос под очи – живак, знае френски, немски, испански, гръцки, турски и малко английски – играчка ще бъде за него да си намери подходяща честна служба, изцяло да хармонира на същността му. Която пък, разбира се, изключва всякаква мисъл за котва и вериги дори в най-бляскавата чиновническа канцелария, камо ли за физически труд. Но към какво поточно да се насочи?... Как към какво?! Та изброените по-горе качества сами сочат пътя – там, в кабарето! Първо като танцьор, обслужващ на дансинга възрастни самотни дами (консумацията расте от нощ на нощ, собствениците потриват ръце доволно), а после – после кой друг може да предложи на господата с тлъсти портфейли нещо по така из постоянния състав на кабарето? „Повярвайте ми, тези мили момичета нямат нищо общо с улицата, тук ги е довела нещастната любов, нуждата от честно мъжко покровителство“. Човек, за когото вече война водят всички елитни софийски нощни заведения „Мулен руж“, „Паризиана“, „Верона“, „Риунионе“, „Фараоните“, „Император Дидие“...

Започвал „работа“ в десет, десет и половина вечерта и без крак да повие – чак до ранни зори. Една чорбица в шкембеджийницата и в хотелския апартамент, да се наспи хубаво, да посьбере сили и ищах за идната нощ. Дълбоко благодарни, момичките с черни чорапи (там, между двата реда ластици горе, пъхали парите от клиентите) не само че му давали лъвския пай от плячката, но и споделяли с радост леглото му,

грижили се за чистотата, украсата, за уюта в апартамента. Пране на бельото, гладене на костюмите, вкусна храна, подбрани напитки – в доброволните им задължения влизала и задачата да охраняват „пашата“, да спускат посредством женските си прелести непреодолима преграда между него и все по-придирчивата полиция. Живот – мечта! Но само на пръв поглед. Тъй като, сякаш по правило, истински големите гангстери и мошеници не са съвсем лишени от съвест, напротив – често пъти проявяват такова джентълменство, че и най-почтените политици да им завидят. Но и това е човекът, иди го разбери...

Ст. Керезов, първият и единствен досега, струва ми се, изследвам на феномена „Пантуди“, разказва:

Среднощен час в кабарето, алкохолът си е казал думата – всички са се поразпуснали, някои от богатите клиенти вече държат на коленете си част от живия женски инвентар на заведението. Между тях и един крупен индустриалец от провинцията. Ненадейно в кабарето нахълтва жена му – пищна попрецъфтяла дама с бакърени от къната коси. Скандалът е неизбежен. Предотвратява го Пантуди. Спретнат и елегантен, както винаги, той пресрещнал разлютената провинциална матрона с грейнало лице. Откога не сме се виждали, нима не си спомняте за мене?! Може би името ми ще ви подсети – Карл Хаинц Брайнерсдорфер, представител в България на кьолнската търговска фирма „Коба“, сключихме във вашия град важна сделка с уважаемия ви съпруг, обядвахме тримата в ресторанта. Говорел, естествено, на развален български, завалял думите. „Това там – посочил сбъркалия се фабрикант и партньорката му – не сериозно, но ние двама пак трябва, ферщепен зи, да му отмъстим, нихт воол?...“

Не, още не се е родила жена, която да устои на чара на изтънчения мошеник! Примъкнал я той на една свободна маса, заръчал френско шампанско – почнал да я ухажда по всички правила на изкуството. Господжата се успокоила, та и нещо повече – окончателно забравила, че неверният ѝ мъж се намира само на две крачки от тяхната маса. И на двайсетина от стаята горе, където я отвел, втасала от шампанското и от пороя комплименти, явно влюбеният от пръв поглед в нея чужденец.

Пантуди направил всичко това главно от меко сърце, от чувство за мъжка солидарност – и бил щедро възнаграден: дъртушата се оказала много добра в леглото. Дотам добра, че пропуснал да премести дебелото тесте хилядарки в своя бездънен джоб (проверил съдържанието на чантата ѝ, додето тя се събличала гърбом – провинциалистките са срамежливи). Но и без тази нейна всеотдайност той надали би се поддал на

изкушението. Тъкмо защото у него проговаря роденият джентълмен, аристократът по дух и обноски.

А на другия ден, когато приятелите взели да го занасят за повехналата грозотия, негова милост отсъдил с угризения в гласа и очите: „Мисля си за нашите млади нощни пеперудки, колко са изхабени, колко са преуморени от порока. Никоя не може да ми даде и троха от това, което получих снощи!“ Авторът на „В килиите...“ заключава: „От само себе си се разбира, че още същия ден предоволният съпруг изплатил с лихвите целия масраф от авантюрата на своята жена“.

Тук възниква въпросът, бил ли е някога влюбен Пантуди, обичал ли е истински, или през целия си дълъг живот се е проявявал в тая област, тънката, единствено като предприемчив консуматор, свързващ по безподобен начин приятното с полезното: спи с всяка една от харема и прибира от всяка една парите ѝ, припечелени с толкова труд в „нощните сени“ и отстъпки пред понякога извратените щения на богатите клиенти. Аз не знам, и като че ли никой не може да каже каква е истината. Въпреки плъзналия по онова време шепот за Царя на джебчиите и прелестната унгарка Ева Шекели, която въвела в кабаре-публичен дом някои и други виенски специалитети, например – задължителния медицински преглед.

Клиентът влиза в спалнята, миг по-късно вратата бива разтърсена едва ли не от юмручни удари и вътре нахълтва господин докторът с инструментите си. „Не ми се сърдете – казва мило на клиента красивата хетера, – моят единствен капитал е моето здраве.“ А господин докторът бил толкова доктор, колкото Пантуди – монах в Рилския манастир. Същност и виенските специалитети, и човекът в бяла престилка, румънец от Браила, били дело пак на нашия герой: открил бъдещата „бяла престилка“, въоръжена с лорнет и изтънчени маниери, в един средноевропейски бардак, сприятелили се бързо, решили да свържат съдбите си.

Тия медицински прегледи увеличили без друго завидната слава на Ева Шекели до такава степен, че, казано по днешному, мъжете правели списъци, раздавали номерца за стаята ѝ. Особено след като мнимият венеролог, сам страдал поне десетина пъти от срамни болести, пропуснал без „преглед“ срещу подкуп някакъв прононсиран софийски развратник. Вбесената унгарка грабнала обувките си с остри като игла токчета и прогонила навън мръсника; писъците ѝ се разнесли из цяла София. От тази по-добра реклама на предприятието – здраве!

Имал ли е наистина някакви чувства към нея извън обичайните, освен присъщите нему, когато насреща стои апетитна жена, измервани с

безподобна нежност и деликатност, със сваляне звезди от небето и непробиваема броня пред нахалните простаци, независимо от ранга им в обществото? Не говори ли все пак нещо фактът, че постоянно търси компанията ѝ през свободните часове, че вече не поглежда никоя от харема си. Но от друга страна – как да си обясним тази „опашка“ пред вратите ѝ, по-точно услужливото безразличие, с което той посреща и изпраща клиентите ѝ? Човек, когато обича, когато държи на някого, не прави така, колкото и да е изпортен. Ами търговете чрез явно наддаване? Пак в резултат на дяволската му изобретателност. Някъде към единайсет вечерта светлините угасват и в настъпилия пылен мрак оркестърът удря туш – знак, че огледът на стоката започва. Ръкопляскания в аванс, нетърпеливи провиквания. Докато прожекторите се впиат с ярките си лъчи – саби в полуголото вълшебно тяло върху масата в средата. Тишина, дъхът замира. И отново овации. Под строгия делови поглед на тържествената комисия в състав – самата унгарка, Пантуди и Фалшивият доктор. Първоначална оценка – 5000 лева. Чукчето в ръката на водещия работи като метроном: десет хиляди и двеста първи път, десет хиляди и двеста втори път, десет хиляди и двеста... „Петнайсет хиляди!“ – отсича изотзад потно-зачервен глас. „Нека бъдат двайсет!“ – изпреварва чукчето господин търговецът от предната редица, усуквайки нервно с пръсти златния синджир на шкембето си. „А веднъж докарах цената до 50 бона!“ – хвали се Пантуди. Станало с помощта на един негов приятел, който в момента нямал и два лева в джоба си.

Ей, дали по някое време, независимо за зло или за добро, ние няма да осъмнем и със заведения, подобни на местата, в които е господарувал Пантуди? Щом една Унгария, например, запътила се много по-рано от нас в мечтаната Европа с нейния свободен пазар, вече си позволява почти официално да разсъждава върху необходимостта от узаконен порнобизнес в Будапеща и другите големи градове – прочетете материала в брой 68 на в. „Дума“ от 10 юни 1990 г., озаглавен „При красавиците на нощта“, за намеренията на някой си Ласло Вьорош да отвори още утре два публични дома в столицата, „да оборудва“ за същата цел точно толкова автобуса, марка „Икарус“, да пусне в ход и серия жълти таксита с червен надпис, да увеличи рязко списъка на сексшоповете, списанията и филмовите прожекции в „Интим-центровете“, да насрочи поредното световно порноизложение, като приеме на унгарска земя 364 чуждестранни фирми, и така нататък.

А ако не ви се вярва, че това все пак може да стане, насладете се и на едни други редове от същия вестник, цитирам: „Напоследък прави

впечатление, че около заведенията във Вечния град обикалят и млади българки. Те не принадлежат към туристите или към зрителите на «Мондиале 90», дошли в Италия заради музеите, заради любовта към футболната топка. Хубави са и правят впечатление. Изглежда, имат някакви специални намерения.“

Вив льо роа, вив льо професор!...

Някъде казах, че най-големите престъпници не са съвсем лишени от съвест, че въпросните често пъти смайват обществото с джентълменските си жестове и излитания. Нека си спомним още и мисълта на Пантуди за младите нощни пеперудки – колко са изхабени, колко убити от порока, на нищо не се радват истински. Освен това той неведнъж се оплаквал пред приятели от „унизителните ресурси на своя живот“, докарал му с право прозвището „чорапчия“ – така в полицията и в махала та викали на сутењора. Дали с позирал, или е бил искрен, когато из гърдите му се откъртвала въздишка: „Горките жени! Няма нищо по-страшно от туй, да търгуваш е тялото си и друг да прибира парите. Отвращавам се от себе си, бог ми е свидетел!...“ Изреждам тия неща, защото още не съм наясно и по всяка вероятност никога няма да бъда, по какви причини Пантуди напуска тогава кабарето и отново се възкачва на трона си, като неоспорван от никого монарх на джебчийската империя.

Тук може би е играла роля и полицията – нейното подозрително отношение към бившия крадец в смесица с подигравки и използване на служебното положение. Прави-струва, полицията или ще го привика отново в Обществената безопасност, за кой ли път вече през годината, или ще се изгърси в кабарето под формата на алчен за безплатни женски ласки агент. Който, като си вземе своето, почва направо да се гаври с персонала, да подвиква, пиян-залян, на Пантуди, че трябва тозчас да се върне към стария занаят, инак – „Какво ще правим ние? Не ни ли отвориш пак работа – като нищо ще ни теглят уволнението!“ Гаври се и заплашва с пистолета, с разни азиатски наказания.

– Добре, вие не рачихте да повярвате, че сега пред вас стои абсолютно честен човек – дръжете се тогава, ще ви дам да разберете кой е Пантуди! Сърдете се после на себе си...

И както нерядко се случва в приказките, точно тогава в елитния хотел „Одеонпалас“ цъфва цяла делегация из оня, престъпния свят на столицата, с молба той да оглави току-що замислената школа за апаши. Тримата – Сандо Щърбия, Монката и Гого – бързат да изложат мотивите си: напоследък пищата се е наводнила от новаци в професията, еднакво слаби в теорията и практиката, отгоре на всичко – без никакъв морал: спипа ли ги полицията, веднага пропяват. Да не говорим за режима – пият, ходят с развалени жени, тъпкат се със сланини, пушат тежки

пури, десет метра да пробягат – рухvat на тротоара, и т.н. Хем срамят бранша, хем насаждат на пачи яйца в участъка старите катили. Така че, шефе, ето, падаме ти на колене – речи „готово“ и да почваме! За асистенти сме привлекли на доброволни начала, срещу подпис наум, че ще работят в курса до края без кинти, следните колеги: Чудото, Николайката, Перушана, Цимбика, Ваната, Мамута, Джико мръсния, Майната, Милан Кучето и Милан Козата, все отбор юнаци. Делото е благородно, велико, то непременно ще остане в историята!...

Е, вече сами можем да си представим как е бил посрещнат Пантуди в „аулата“ на този новосъздаден университет, равен по блясък и точно толкова уплътнен с предмети и дисциплини, колкото предишния в Лодз, където пан Давид Леви (истинското му име, заменено сетне с българското – Димитър Левков) наметнал за пръв път тогата на „академик“. Всички апаши – печени и нови – станали на крака, почнали да ръкопляскат до зачервяване на дланите, да скандират до припадък прякора му. Утихнали чак когато той вдигнал високо гледаната си дългопръста ръка – знак, че иска да им говори.

Тази дълга реч е записана дословно (поне така излиза от книгата на Ст. Керезов), отличава се с неподобна развълнуваност и острота на тона. Ето я в малко съкратен вид:

„Драги мои другари по чувства, по съдба и по професия!

Срещу нашето съсловие, което в своята дейност влага един елемент много по-висок и благороден, отколкото е просташкият труд на работника или на търговеца – защото влага и риска да бъдем във всеки момент заловени, бити и изпратени в затвора, – срещу това, казвам, най-благородно съсловие е поведена в последно време една страшна хайка... Озлоблението на буржоазната власт стигна дотам, че за рецидивист, който е извършил само три-четири кражби, на петата му дават 15 години затвор! Тези чудовищни присъди минават границите на човешката, попадат в областта на абсурда – и как не, като съдят не определя такива и за най-тежките престъпления – убийствата, палежите, грабежите, обезчестяванията, разбиването на огнеупорни каси и пр. Къде дават така? В коя планета на космоса живеем, че да си позволяват да ни лишават с десетки години от правото да разпределяме равномерно богатата, находящи се в джобовете, магазините и домовете на големите богаташи? Като че ли цялото зло на това потънало в разцвет и разкош общество се заключва само в нашите дребни кражбици... Ние просто сме длъжни, колеги, да се замислим и погрижим за своята съдба! На техните драконовски мерки, които са срам за цивилизацията на дваестия век,

ние ще отговорим в най-скоро време със съвсем нови похвати покрай изпитаните, ще отговорим с решително видоизменение на нашата дейност, тя да не попада тъй лесно под ударите на чл. 313, 314, 315, и 316 от Наказателния закон, въведен от дружбашите. Става ли вече ясно защо сме се събрали тука? За да изучим с общи усилия, теоретически и практически, всички тайни на професията, която ни храни и ни създава самочувствие, вяра, че сме помазани от Господа Бога! Лекциите започват от утре...“

Сега някой ще запита, това ли ми е работата – да занимавам читателя с такива, както и да погледнеш, долни и евтини истории, белязани от горе до долу с при-вкус на нещо гнило, нещо плесенясало – независимо че сам по себе си „случаят Пантуди“ (що се отнася до границата на човешките възможности) е почти уникален. Добре тогава, ще ми повярват ли, че тази идея – идеята да поразкажа за Царя на джебчиите – се роди благодарение на многолюдните предизборни митинги в София след 10 ноември 1990 година, на едни редове във вестника пак около световното първенство по футбол в Италия и на спомена за един разговор в кубинския хотел „Капри“, 1986 г.

Никога площад „Александър Невски“ не е събирал толкова много хора! Гора от високо вдигнати ръце, невъобразима гласова буря, душно и тясно като в консервена кутия – сега някой в околото да ти бръкне, нищо няма да усетиш. Помислих си: отлично поле за действие на джебчиите. Отделен въпрос е, какво могат да смъкнат от нас, поданиците на тая наша „обрулена“ страна. Виж, ако са в Рим или Милано, смесили се със заразеното от футболния бацил многолюдие... Във вестика пишеше: „Според съобщение на полицията джебчиите от различни националности – алжирци, аржентинци, чилийци и някои от славянски произход, обикалят около стадионите, движат се в автобуси и други превозни средства, като ограбват с изключителна бързина и техника своите жертви. Според съобщенията мнозина от крадците са заловени. Полицията е утроила своите редици, за да може да се справи успешно с престъпниците. Вчера при опит за кражба бяха заловени Джамал Маруф – 29-годишен, и Туфик Рафуи, опитали се да задигнат пълния портфейл на футболен гост от Обединените арабски емирства.“ Не, рекох си веднага, тези двама „петляркаджии“ явно не са от класата на Пантуди, нито от учениците на великия Маестро. И си спомних думите на беловласия барман в „Капри“, Хавана. Той се беше похвалил, че е обслужвал и Фидел Кастро, и американския вицепрезидент едн-кой си, и прочутия гангстер Лъки Лучано. На въпроса ми, защо ги поставя на една плоскост, отговори

така: „Защото големите хора са си големи, без значение в каква област се проявяват!“ Как тогава да не напишеш нещичко за Пантуди?...

Лекциите в софийската апашка школа са започнали. Първите – „Обща теория на апашлъка“. После – същност и диференциация на разните дисциплини. Нататък – запознанство със жаргона. За финал, преди дисциплините – отново практически занимания, нагледна агитация. Така „първолаците“ бързо-бързо научават от главния си учител, че този, който бърка по джобовете на чуждия човек без негово съгласие в трамваите, театрите, гарите, панаирите и други публични места, се нарича петляркаджия или джебчия; че ония, които отварят вратите с шперц или подправен ключ, или пък разбиват врати, стени и прозорци, за да крадат, се наричат туфаджии. А печиз-киризчии викат на майсторите, взели на въоръжение преди всичко търпението и котешката стъпка: проследяват набелязаната жертва до къщи и обират дома ѝ или през нощта, или рано сутринта, когато сънят е най-сладък. Тяхното изкуство е трудно, отличава се с рядка изобретателност и финес. Любимият им номер е: звънят на нечия врата, когато стопанинът вече е излязъл от къщи и се намира в службата си. Отваря им стопанката. „Вие ли сте госпожа Иванова, чийто съпруг работи в Дирекцията на статистиката?“ „Да, какво обичате?!“ „Знаете ли, преди малко мъжът ви бе прегазен от трамвая и сега лежи в клиниката на д-р Ненков в тежко състояние.“ Жената, разбира се, хуква ужасена нататък, за да разбере подир минути, че мъжът ѝ си пие второто за деня кафе в канцеларията... Не по-малко интересни са и ментарджиите, и кюп-киризчиите, но хайде да не изброяваме, че както сме почнали да просвещаваме народа в тая опасна насока, току-виж и това ни дошло до главата утре, когато забогатеем (вярвате ли?). Заедно с грижата да опознаем навреме поне част от тарикатския език, та да се пазим по-добре. Както го е знаела едно време криминалната полиция. Баро означавало господар, началство; дикиз – виж; зарзалия – любовница; ингелин – полицейски агент, шпионин; катанец – простак, селяк; морга – револвер; пара миндер – сиромаш, и т.н.

Полицията подочула нещичко за лекциите в „университета“ на Пантуди и наострила очи и уши. Да следи него – безсмислено е, само ще стане за смях. Затова тръгнала по петите на още наивните „студенти“. Така, лека-полека, се добрала до факта, че нагледните уроци, практическите занимания, изобщо семинарите, се водят във влака за Искърския плаж или пред Генералната банка в града. Ето един характерен случай, увенчан с цели 17 500 лева в джоба на „академика“. Той избира жертвата си още на перона; запознава обстоятелствено момчетата

по какви признаци да избират своята. След това се смесва с публиката пред вагоните и се присламчва до набелязания дебел, хубаво облечен господин, зает в момента с ухаждането на две госпожици в тънки къси рокли. „Извинете, припознах се!“ – тупва го приятелски по рамото, сетне виновно го отмества, за да излезе час по-скоро от неудобното положение, в което е изпаднал. И – толкоз, чуждият портфейл е вече в ръцете му. Всичко е станало толкова бързо и ловко, с такива невидими допълнителни движения, че курсистите сетне изпохапват до кръв езиците си. Как е възможно нищо да не видим и да разберем?! Че нали бяхме предварително уведомени, че нали бяхме съсредоточили цялото си внимание точно там, върху шефа и дебелака...

Полицията пази в досиетата си много такива случки, с участието понякога на всички млади юнаци от курса. Пантуди се е качил в Подуенския трамвай ред-редом с мастития д-р Розенфелд, за когото се говори, че не си знаел парите. На спирката за Генералната банка пътниците започват да слизат от предната платформа. Добре инструктираните ученици, застанали на пост долу, до трамвайната линия, вместо да се качат във вагона през задната врата – какво невъзпитание, боже! – се втурват вкупом, напират с лакти, гърди и колене да влязат отпред. В настъпилата бъркотия, плюс разправиите с ватмана кой крив, кой прав, за Пантуди наистина е играчка да прибере портфейла с около 30 000 лева в банкноти и звонк вътре.

Имал ли е Пантуди някаква конкретна полза от тази напрегната дейност в името на общото апашко добруване? Може би са му плащали по нещичко за вещо водените уроци, може би са му доставяли по някоя и друга апетитна хубавица, да си спомни сладкия живот в кабаретата, може би, може би... Едно е сигурно. Че му са се отблагодарили с ново влизане в Централния затвор, при вонята от непраните ризи на човешката смет. Без да бъде заловен на място от криминалната, само защото един от курсистите-оставачи просто не издържа на разпита и го издава на следователя.

Дълго в една от килиите на затвора се мъдрел голям надпис на стената – „На беден не подарявай!“ Разбирай – на бедния духом, подсети ме из небитието Пантуди. Дали той не е оставил тоя надпис?...

Вместо епилог

Не, един беден духом човек никога не би постъпил така, както постъпва нашият герой със следователя, това е по силите, възможностите и капризите единствено на влюбения в собственото си изкуство, на артиста по сърце и душа. Или на заложената тежка сплав от ангели и дяволи у всеки истински творец на художествени ценности, от веждаща понякога приносителя до „явно нелогични и безсмислени постъпки“. Съдете сами:

Разпитът току-що е приключили, негова милост следователят поднася на Пантуди протокола с показанията за подпис. Минута по-късно, когато двамата се отправят към изходната врата, подследственият се поспира и казва:

– Господин следователю, проверихте ли да не ви липсва нещо?

– Защо да проверявам?!

– Добре тогава, аз ще ви помогна. – И Пантуди измъкнал от нейде откънатия междуременно часовник на следователя, подал му го по възможно най-елегантния начин. – Просто исках да ви демонстрирам за какво ме е майка родила, да оцените по достойнство изкуството ми.

Онзи се хванал за главата, още не можел да повярва. Но понеже обичал да ходи на театър и цирк, понеже не бил все пак чак толкова тясно скроен, колкото повечето в службата – махнал с ръка и разкарал апаша от кабинета си, без да възбуди „ново углавно преследване срещу него за новата кражба“.

Пантуди бил посрещнат в Централния затвор от своите там като цар на царете, около хиляда души, криминални и политически, отпразнували завръщането му (в средата на август 1929 г.) с митинги и речи, с песни, хора и ръченици, но това вече е друга история...

КРАЙ

© 1990 Атанас Мандаджиев

Сканиране, разпознаване и редакция: Светослав Иванов, 2008

Публикация:

Едгар Уолъс. Лице в мрака

Съдържание:

Лице в мрака – Едгар Уолъс

Царят на джебчиите – Атанас Мандаджиев

Хари – Патриша Хайсмит

Рецензент Атанас Наковски

Редактор Светослав Славчев

Художествено оформление Жеко Алексиев

Художник на корицата Текла Алексиева

Технически редактор Елена Млечевска

Коректор Албена Любенова

Дадена за набор м. юли 1990 г. Излязла от печат м. октомври 1990 г.

Формат: 70×100/32. Печатни коли 14.

Цена 5,18 лева.

Издателска къща „ДОМИНО“, София, 1990 г.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/5469>]